

Durf te delen

In 2011 nam ik deel aan de CDA Talent Academie. Mijn afstudeeressay droeg als titel Er gaat veel goed zonder de overheid. Ik betoogde dat CDA'ers politiek zouden moeten bedrijven die gericht is op het ondersteunen van mensen, die we zien als mensen die onderweg zijn. Dat betekent dat we mensen moeten durven aanspreken op verantwoordelijkheden, maar ook als bestuurder/politicus een toevluchtsoord moeten bieden voor hen die daarnaar op zoek zijn. Ik schreef dat CDA'ers niet bang moeten zijn een vergezicht te schilderen om mediahypes tegenwicht te bieden. Ik citeer mijzelf: 'Laat ons de moed persisteren weg te lopen, daar waar gerommeld wordt, maar ook te blijven staan daar waar [iemand] om een hand of een voet vraagt.'

**Door
Hans Alderliesten**

*De auteur is bestuurslid
van het CDA te Gouda
en is werkzaam als
communicatieadviseur/
persvoorlichter.*

Dat waren grote woorden. Maar als afstudeerder aan de Talent Academie ben je ambitieus en vol idealen. Inmiddels zijn we een paar jaar verder. De onderliggende vraag is zeer actueel. Aan wie kan en mag de overheid taken overhevelen? Wil de overheid echt taken afstoten? Of is sprake van een noodsprong? In dit artikel zet ik uiteen waarom het mijns inziens geen gek idee is als de overheid een stapje terug doet, maar dat dat ook een aantal wezenlijke uitdagingen en vragen met zich meebrengt.

Participatiesamenleving

De klassieke verzorgingsstaat verandert langzaam maar zeker in een participatiesamenleving. Dat stelde Koning Willem-Alexander in de troonrede op 17 september 2013. Verantwoordelijkheid nemen voor je leven en je omgeving, dat is iets wat normaal zou moeten zijn. Wanneer mensen bezig zijn met hun toekomst, voegen ze waarde toe aan hun leven, maar ook aan de samenleving als geheel. Dit zijn mantra's die CDA'ers niet onbekend in de oren klinken. Verantwoordelijkheid, rentmeesterschap, talentontwikkeling, *noaberschap*, *mienskip*: het zijn woorden die in ons DNA zitten. Het CDA zoekt het antwoord niet bij de overheid, noch bij de markt, maar is altijd op zoek naar de kracht van de samenleving. Wie te veel verwacht van de overheid maakt mensen lui en zorgeloos, wie te weinig van de overheid verwacht, gaat voorbij aan de notie dat niet iedereen in staat is mee te doen.

De term 'participatiesamenleving' – onlangs door de leden van het Genootschap Onze Taal gekozen tot woord van het jaar – zou opgevat kunnen worden als eufemisme. Het zou een verzachtende term zijn voor verschraling van voorzieningen, in de trant van: wij (dat is dan de overheid) doen het niet meer, regel het zelf maar.

Kerntaken

Interessant is dat anno 2013 fundamentele vragen gesteld mogen worden. Wat verwachten we van de overheid? Wie steekt zijn vinger op als er iets gedaan moet worden? Kun je bepaalde taken afstoten? De partijen in de Tweede Kamer zijn het hierover, mede door de economische crisis, grotendeels met elkaar eens. De overheid heeft soms inderdaad een te grote broek aangetrokken en de verzorgingsstaat heeft schaduw-zijden. Dat we anno 2013 discussiëren over de kerntaken is

winst. Prof. dr. Roel Kuiper stelde in de Thorbecke-lezing dat bezinning over dit thema nodig is. 'Privatiseringspolitiek beëindigt vormen van publieke zeggenschap en opent de poort voor vormen van publieke armoede,' aldus de CV-senator. De samenleving en de markt voelen dit haarfijn aan. Op allerlei manieren vult zij aan, waar de overheid zich terugtrekt of

CDA-bestuurders mogen het meer hebben over de zachte kant, die niet in euro of tijd is uit te drukken

springt zij in, waar de overheid het af laat weten. Neem initiatieven als het Burennetwerk, Resto Van Harte, Nederland Doet enzovoorts. Dat de kerken er maar mondjesmaat in slagen een beweging op te zetten die zich focust op diaconale activiteiten wat betreft de wet maatschappelijke ondersteuning (wmo), is verwonderlijk. Die miljoen mensen die 's zondags de moeite nemen naar een kerk te gaan, ligt daar niet een enorm potentieel?

Metafoor

Om het voorgaande nog wat meer te illustreren: in Gouda heeft de gemeenteraad besloten de nieuwjaarsreceptie te schrappen – om begrijpelijke reden (kosten). Ondernemers uit Gouda hebben na dit besluit de handen ineengeslagen en zij gaan alsnog een nieuwjaarsreceptie organiseren. Zonder de gemeente? Mag de burgemeester nog wel een toespraak houden? Dit zijn spannende vragen, want het legt een pijnpunt bloot: wat als de samenleving de regie pakt? Heeft de overheid dan (nog) meerwaarde? Wat verwachten we van elkaar? Kunnen we vertrouwen op georganiseerde solidariteit van de civil society (een term van James Kennedy)?

Een kind dat leert fietsen, begint met een driewieler. Aanvankelijk moeten papa en mama nog helpen, door te duwen. Maar na verloop van tijd gaat het steeds beter, gaan de zijwieltjes eraf en kan het kind zelfstandig fietsen. Soms moet papa nog helpen, als het stormt, maar het kind kan het in principe zelf. Elke metafoor heeft beperkingen: uiteindelijk zal niet iedereen leren fietsen. En de overheid heeft meer taken dan leren fietsen. Toch

moet de overheid loslaten. Wie de huidige samenleving beziet, ziet die bewegingen: een terugtrekkende overheid en een mondiger wordende samenleving. Spannende vraag is of de samenleving die taken oppakt en de gaten vult, die de overheid (steeds meer) laat liggen.

Accenten

CDA-bestuurders mogen vaker spreken over de zachte kant, die niet in euro of tijd is uit te drukken. In tijden van bezuinigingen kunnen technocratische oplossingen kil overkomen. Wat helpen kan is erkennen dat het inderdaad moeilijk is voor mevrouw A. dat ze vanaf heden zelf voor het middageten moet zorgen. En het is niet leuk dat we een kinderboerderij moeten sluiten. Draai er niet omheen. Wees transparant. Anderzijds ook: sta pal voor verworvenheden en rechten. De overheid moet blijven optreden als hoeder van publieke belangen. Wie kan werken, moet daartoe gestimuleerd worden. Werken moet lonen, niet-werken niet. Het betekent keuzes maken, solidair zijn met een bepaalde groep (en dus met een andere niet).

Op het doordenken van overheidstaken rust anno 2013 geen taboe meer, dat is uit het voorgaande duidelijk geworden. We hebben begrepen dat systemen niet zaligmakend zijn, dat macht gemakkelijk kan corrumperen, maar ook dat de markt betuigd moet worden. Laten we vaststellen dat de overheid niet de eerste, laat staan de enige oplossing voor problemen heeft. De focus moet niet liggen op euro's. Ook niet op autonomie. Er zijn mensen die niet mee kunnen. We hebben te maken met verschillende snelheden. En er is leegte en vraag naar zin.

Het is goed om ons af te vragen wat we van de samenleving verwachten. Maar ook, of misschien wel eerst waartoe we op aarde zijn (raison d'être). Wat is onze bijdrage aan het geheel? Hoe willen we de aarde achterlaten? Dat betekent dat we als bestuurders, ambtsdragers, ook na moeten denken over ons profiel. Waar herken je een CDA-bestuurder aan? Waar leggen we accenten? Hoe gaan wij om met crises die onze samenleving teisteren? Durven we los te laten?

Onze traditie zegt: wij zijn mens in relatie tot anderen. Als je alleen op een eiland zit, ben je geen burger. Als bestuur kan je niet net doen alsof de burgers er niet zijn. De overheid is dienend. Dat is notie uit de Romeinenbrief (13:4). Het CDA zoekt oplossingen zo dicht mogelijk bij huis, dus ook zo dicht mogelijk bij het probleem. Decentraal waar het kan, centraal als het moet.

Durf te delen

Een gedachte van communicatiegoeroe prof. dr. Betteke van Ruler kan hierbij behulpzaam zijn: noem burgers geen doelgroep meer, maar partner. Durf te delen. De samenleving is meer dan de overheid. Laat het medicijn niet erger zijn dan de kwaal. Dat betekent, resumerend, dat we een transitie moeten durven maken van voorkauwen naar voordoen, van dirigent naar coach, van geld naar waarde.

Van de huidige fractievoorzitter van het CDA in Gouda, Mea Hiskes-Willemsse, leerde ik dat het heilzaam kan zijn voortdurend te schakelen met ons gedachtegoed. Leg als bestuurder of politicus uit wat je doet, waarom je een bepaalde afweging hebt gemaakt, refereer hierbij aan het gedachtegoed. Het dwingt je

Als bestuur kan je niet net doen alsof de burgers er niet zijn

met onze traditie bezig te zijn, deze te vertalen en geeft je de gelegenheid scherp te formuleren. •

Literatuur

- *Burgers hebben aandacht nodig*. NRC 5 & 6 mei 2012 (Z&Z p. 23)
- *De reflectieve communicatie scrum*. Betteke van Ruler (2013)
- *Mens waar ben je?* Wetenschappelijk Instituut CDA (2006)
- *Podium voor Talent*. Afstudeeropdrachten van deelnemers aan de CDA Talent Academie 2010-2011
- *Thorbecke-lezing 2013*, prof. dr. R. Kuiper (2013)
- *Troonrede 2013*. <http://www.rijksoverheid.nl/documenten-en-publicaties/toespraken/2013/09/17/troonrede-2013.html>

Ik zie uit naar de discussie over dit onderwerp. Reageren kan: alderliestenJ@gmail.com.

Geef erom

Mensen door middel van crowdfunding in staat stellen een positieve bijdrage te leveren aan hun eigen buurt, wijk of gemeente. Dat is het doel van Stichting Geeferom. Gerthy Starink is een van de oprichters en bestuurslid. 'Wij hebben niet de intentie heel Nederland te veroveren. Laat het vooral maar gebeuren, laat de initiatieven maar ontstaan.'

Door Marcel Migo

De stichting, geheel draaiend op vrijwilligers is pas een paar maanden geleden van start gegaan. Gerthy Starink: 'Het werkt als volgt. Mensen kunnen op onze site, www.geeferom.nl een voorstel doen, een project dat goed is voor hun straat of buurt. Denk aan het opknappen van een kinderboerderij, het planten van bomen, het opknappen van speeltoestellen, enzovoort. De indiener verwoordt zo duidelijk mogelijk waarom het project belangrijk is, waarom het er moet komen. Hij voegt daar een begroting aan toe, zodat volstrekt duidelijk is welk bedrag nodig is om het te kunnen realiseren. Overigens gaat het niet enkel altijd alleen om financiële middelen, soms zijn helpende handjes even hard nodig. Gedurende maximaal zes maanden staat het project dan online. Bezoekers van de site kunnen vervolgens doneren. Dat kan al vanaf heel kleine bijdragen. Elke bijdrage telt immers. We brengen continu in beeld hoeveel procent van het streefbedrag binnen is en hoeveel er dus nog nodig is om het te kunnen realiseren.' Als het benodigde bedrag is opgehaald, stopt de werving. Als na een halfjaar te weinig is opgehaald, worden de schenkingen teruggestort of (indien de donateur dat wil) aan een ander project besteed. Starink: 'Maar dan begint het natuurlijk pas, als de middelen

binnen zijn kan het project van start. We vinden het belangrijk dat de donateurs – via de site of rechtstreeks via e-mail – kunnen volgen wat er met hun schenking gebeurt en hoever het staat met de uitvoering van het initiatief.'

Succes is niet gegarandeerd, het kan ook niet lukken. Starink: 'Je zult zien: als het niet lukt dan was het blijkbaar geen aansprekend idee of de initiatiefnemer is er onvoldoende in geslaagd voldoende bekendheid te geven aan het idee. Maar je zult ook zien dat het enthousiasme van de initiator razendsnel kan overslaan naar de burens, de mensen uit dezelfde straat of buurt. Het blijkt dan mogelijk om in relatief korte tijd op basis van relatief bescheiden eigen financiële bijdragen iets leuks en/of waardevols op poten te zetten. Je kunt je voorstellen dat zo'n succesvolle actie het buurtgevoel enorm versterkt, en daarmee ook de onderlinge solidariteit. Het wordt echt iets van de

De donateurs kunnen volgen wat er met hun schenking gebeurt

gemeenschap. Dus wordt in een latere fase ook het onderhoud van het project iets van de gemeenschap. Dat is het idee, hopelijk gaat het op heel veel plaatsen werken.'

Starink: 'Crowdfunden op deze manier bestaat in Nederland nog niet zo lang, maar het is wel in opkomst. Geeferom past in een bredere ontwikkeling waar Alpe d'Huzes, Serious Request en dergelijke bij horen. Het gezamenlijke speelt een rol en het overzichtelijke: je weet waar je het voor doet én vaak ken je de initiatiefnemers of de donateurs. Het wordt meer persoonlijk. En het wordt tastbaar. In de Verenigde Staten bestaat deze vorm van liefdadigheid al veel langer. Dat heeft natuurlijk een aantal specifieke oorzaken. Maar mogelijk gaan we wat dit betreft in Nederland ook een beetje die kant op. Mensen bepalen dan zelf veel directer waar ze hun schenking precies aan doen.' Tegelijkertijd is het juist helemaal niet nieuw. Starink: 'Ik ben afkomstig uit de Achterhoek. In feite is ons concept gewoon een moderne invulling van naoberschap.'

Positief antwoord op populisme

Starink: 'Burgers worden steeds kritischer en mondiger. Ze vertrouwen politici minder dan in het verleden. Daar kun je van alles van vinden. De oplossing is volgens mij niet je dan maar van de samenleving af te keren.' Waar populistische gevoelens van onvrede cultiveren, graag het beeld willen bevestigen dat elites van bovenaf alles bepalen en dat je daar als burger niets aan kunt doen, staat Starink een veel positiever houding voor. 'Kritiek mag, maar mensen kunnen (en willen!) zelf ook wat doen om hun woonomgeving aantrekkelijker te maken. Het is makkelijk om te wijzen naar anderen, bijvoorbeeld de gemeente en zelf niets te ondernemen.' Bewegingen als Geeferom vormen in zekere zin het tegenovergestelde van populisme. In plaats van te kiezen voor een soort slachtofferrol kiezen zij ervoor er zelf de schouders onder te zetten. De ontwikkelingen in je buurt hoeft je niet slechts lijdzaam te ondergaan, je kunt er ook zelf aan mee bouwen – samen met anderen. 'Lokale overheden doen er goed aan het geweldige potentieel van die constructieve mentaliteit te onderkennen en wanneer dat kan mee te helpen.'

Rol van de overheid

Welke rol is er (nog) voor de overheid? Starink: 'De kans is groot dat gemeenten in de komende jaren minder te besteden zullen hebben. Als de gemeentelijke budgetten krappere worden, kan het dus heel aantrekkelijk zijn inwoners in de gelegenheid te stellen waar mogelijk zelf meer bij te dragen. Als je mensen meer zeggenschap over en grip geeft op hun directe woonomgeving kan dat eenvoudigweg geld besparen. Denk daarbij ook aan besparingen op onderhoud. Maar Geeferom gaat om meer dan geld. Wij vinden het ook belangrijk dat mensen zich bekommeren om hun woonomgeving, inclusief natuurlijk hun buurtgenoten.'

Overheden kunnen een enorme sta-in-de-weg zijn, door overdreven regeldruk, of door kunstmatig het voorzieningen-niveau in alle wijken gelijk te trekken. Als er in wijk A een nieuwe speeltuin is, zou wijk B er ook een moeten krijgen et cetera. 'De initiatieven van Geeferom hebben de meeste kans van slagen als lokale overheden zich dienstbaar opstellen, nagaan hoe samen iets gerealiseerd kan worden. Dat kan betekenen dat de verschillen tussen de wijken zichtbaarder worden. Maar is dat zo erg?' Als het geld in wijk A bij elkaar

gecrowdfund wordt en in wijk B niet, dan is er in wijk A waarschijnlijk meer draagvlak om het te realiseren.

Starink heeft zelf jarenlang voor lokale overheden gewerkt en is daarnaast een ervaren ontwikkelaar van ideeën. Misschien juist daarom ziet hij de enorme meerwaarde van samenwerking. 'Als gemeenten een stapje terug moeten doen, kunnen ze hun inwoners er wel op wijzen dat er initiatieven zoals de onze

De ontwikkelingen in je buurt hoeft je niet slechts te ondergaan, je kunt er ook zelf aan mee bouwen

bestaan. Ons helpt dat natuurlijk ook – hoe meer mensen van ons bestaan weten, hoe meer kans op succesvolle projecten. Zichtbaarheid en bekendheid genereren is voorlopig daarom een van onze belangrijkste actiepunten. We doen dat via onze eigen netwerken, maar nadrukkelijk ook via sociale media. De beste promotie die er is, zijn echter geslaagde projecten.'

Overheden kunnen nog meer doen dan doorverwijzen en randvoorwaarden scheppen. Starink: 'Je kunt ook actief partnerschappen vormen, dingen echt samen oppakken. In de trant van: als jullie als wijkbewoners met een goed plan komen om zelf meer duurzame energie te produceren, dan dragen wij daar voor een bepaald bedrag aan bij. Zoiets zou kunnen via Geeferom, maar dat hoeft natuurlijk niet. We zijn een middel, geen doel.'

Voorbeeld

Starink: 'Elk project dat door middel van crowdfunding wordt gerealiseerd is mooi. Persoonlijk spreekt mij een voorbeeld aan van een zorgboerderij. De zorgboerderij is landschappelijk onderdeel van het Geldersch Landschap (de zorgboerderij pacht land van het Geld. Landschap). Het is een startpunt voor veel buurt- en stadsgenoten om een mooie wandeling te starten. Door het voorhuis van de zorgboerderij op te knappen is het een nog mooier startpunt en hebben de mensen die hier zorg krijgen een nog betere voorziening waar ze hun dagbesteding kunnen doen. Zo'n initiatief kent echt alleen maar winnaars. Het is op de eerste plaats heel mooi voor de mensen die daar kunnen gaan werken, het is mooi van/voor de omwonenden (die dit mede mogelijk gemaakt hebben) en het is mooi voor heel veel mensen die in de omgeving ervan wandelen. 'Hier hebben wij aan meegeholpen', kunnen heel veel mensen zeggen. •

Reageren? migo.bsv@cda.nl

Wilt u meer informatie over Stichting Geeferom? Of overweegt u misschien zelf een project te starten of te ondersteunen? Kijk dan op de website van Stichting Geeferom: www.geeferom.nl